

Rauhankonferenssi Pariisissa 1946 ja rauhansopimukset 1947

Voittajavaltioiden isännöimä 21 valtion rauhankonferenssi alkoi Pariisissa 29.7.1946. Sinne kutsuttiin Saksaa ja sen liittolaisia vastaan käytyyn sotaan osallistuneet (voittaja-) valtiot sekä toisaalta Saksan liittolaisina toimineet (hävinneet) valtiot. Saksan entiset liittolaismaat saivat viiden vallan ulkoministerien neuvoston valmistelemat sopimusluonnokset nähtäväkseen vasta konferenssin alkaessa.

Istunnoissa päätösvaltaa pitivät hallussaan tärkeimpien voittajavaltioiden (Yhdysvaltojen, Neuvostoliiton ja Ison-Britannian) ulkoministerit, eikä hävinneille valtioille (Bulgaria, Italia, Romania, Suomi ja Unkari) annettu käytännössä mahdollisuuksia edes kunnolla esittää omia kantojaan. Konferenssin istunnot keskeytettiin 15.10.1946, minkä jälkeen voittajavaltioiden ulkoministerien neuvosto viimeisteli sopimustekstit New Yorkissa. Osanottajat kutsuttiin uudelleen koolle Pariisiin sopimusten allekirjoitustilaisuuteen 10.2.1947.

Rauhansopimusten alueelliset ja poliittiset määräykset noudattivat melko tarkoin aselepo- tai välirauhansopimuksia, joita oli solmittu asianomaisten maiden kanssa maailmansodan vielä kestäessä. Suomi ei saanut läpi lievennysesityksiä välirauhansopimuksen jo määräämiin alueluovutuksiin.

Jokaiselle hävinneen puolen maalle määrättiin velvoite maksaa sotakorvauksia hyökkäysten kohteeksi joutuneille maille. Niiden määrä vuoden 1938 dollariarvolla mitattuna oli seuraava: Italia 360 milj., Suomi, Unkari ja Romania kukin 300 milj. sekä Bulgaria 70 milj. US-dollaria. Italian sotakorvaussumma asukaslukuun suhteutettuna oli matalin länsivaltioiden vastustuksen ansiosta.

Uutena kokonaisuutena rauhansopimukseen tulivat sotilasartiklat, joilla voimakkaasti rajoitettiin sodassa hävinneen puolen asevoimia. Ne hyväksyttiin konferenssissa aikaisemmin keväällä ulkoministerien neuvostossa valmistuneiden luonnosten mukaisina lisätyinä erällä pienehköillä uusilla määräyksillä.

Rauhansopimukset allekirjoitettiin Pariisissa 10.2.1947, ja sopimusten ratifiointi kesti syyskuun 15. päivään 1947. Sen jälkeen myös Suomen rauhansopimus tuli voimaan ja välirauhansopimuksen toimeenpanoa valvonut liittoutuneiden valvontakomissio poistui Suomesta.

Saksan ja Itävallan rauhansopimukset jäivät alkaneen kylmän sodan vuoksi tekemättä. Itävallan miehitys päättyi kuitenkin rauhansopimusta korvanneella valtiosopimuksella vuonna 1955. Rauhansopimus Japanin kanssa valmistui vuonna 1951, mutta Neuvostoliitto liittolaisineen kieltäytyi sitä hyväksymästä.

Lähteinä mm: Tuomo Polvinen, Jaltasta Pariisiin rauhaan (1981), s. 92 – 270 ja Pekka Visuri, Paasikiven Suomi suurvaltojen puristuksessa 1944-1947 (2015), s. 209-227. Internetissä: <http://adst.org/2014/07/the-paris-peace-conference-1946/> , http://avalon.law.yale.edu/20th_century/decade22.asp .